

Фінін Георгій Іванович, доктор філософських наук, доцент,
завідувач кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
Україна
e-mail: finingeorgiy@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7437-2996

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті обґрунтовано важливість формування соціальної компетентності педагогів. З'ясовано, що сучасному суспільству потрібні фахівці, які вміють соціалізуватися у швидкоплинний соціум, люди творчі, активні, конкурентоспроможні, компетентні, здатні до змін, із гнучким критичним мисленням, спроможні здійснювати соціально-педагогічний супровід соціалізації, формувати ключові й предметні компетентності здобувачів загальної середньої освіти та вищої освіти.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, соціальна компетентність, педагог, формування соціальної компетентності.

Постановка проблеми. Інтеграція України до Європейського простору освіти, інтенсивні соціокультурні перетворення, зміна ціннісних орієнтирів, розширення міжкультурних і соціальних зв'язків ускладнили соціальну адаптацію майбутніх педагогів. Державі та суспільству потрібні громадяни, які вміють соціалізуватися у швидкоплинний соціум, люди творчі, активні, конкурентоспроможні, компетентні, здатні до змін, із гнучким критичним мисленням тощо.

Отже, суспільство підвищує вимоги до соціально-професійного розвитку компетентностей сучасного педагога, його здатності осмислювати сутність соціальних процесів, вибудовувати стратегії взаємодії з іншими людьми, обирати способи досягнення цілей у соціальній реальності, передбачувати наслідки власної діяльності, гнучко реагувати, здійснювати соціально-педагогічний супровід соціалізації, формувати ключові й предметні компетентності здобувачів загальної середньої та вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку та процесу формування соціальної компетентності педагогічних кадрів у сучасному освітньому просторі привертала увагу багатьох дослідників. Ученими вивчалися зміст і специфіка сучасного освітнього простору (В. Андрущенко, А. Бойко, М. Култаєва, М. Триняк); соціально-психологічна компетентність (Л. Лепіхова); соціальна компетентність (М. Докторович, В. Ляшенко, Л. Сохань та ін.); структура соціальної компетентності (О. Варецька, О. Поліщук, О. Московчук, Дж. Борковський (J. Borkowski) та ін.).

Аналіз робіт вищезазначених авторів (філософів, соціологів, педагогів, психологів) засвідчив, що проблема формування соціальної компетентності педагогічних кадрів у сучасному освітньому просторі є однією з актуальних і пріоритетних у системі освіти України. Науковці вказують на важливість урахування багатоаспектного характеру формування соціальної компетентності майбутніх представників педагогічної спільноти.

Формулювання цілей. Метою статті є філософський аналіз і висвітлення основних аспектів формування соціальної компетентності педагогічних кадрів у сучасному освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. Сучасному педагогу необхідно бути агентом позитивних змін, бути мобільним фахівцем, здатним швидко адаптуватися, «володіти гнучким критичним мисленням, проявляти творчість у діяльності, упроваджувати інноваційні педагогічні технології, приймати відповідальні рішення, бути ініціативним та здатним координувати свої дії відповідно до визначених соціальних, колективних, особистісних завдань» [1, с. 20]. Це визначає його професіоналізм і компетентність.

У сучасній педагогічній спільноті все частіше почали вживатися поняття «компетентність», «професійна компетентність», «соціальна компетентність». У контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне здійснити понятійно-термінологічний аналіз цих понять.

Професійно-педагогічна діяльність сучасних педагогів за умов упровадження компетентнісного підходу характеризується зосередженням на формуванні низки компетентностей здобувачів освіти, тому вважаємо за необхідне проаналізувати назване поняття в контексті педагогічної діяльності.

Переважаюча більшість дослідників трактують поняття «компетентність» через особистісні якості.

І. Зимня визначає компетентність як актуалізовану, інтегративну, таку, що базується на знаннях, інтелектуально й соціокультурно зумовлену особистісну якість, яка проявляється в діяльності, поведінці людини, у її взаємодії з іншими людьми під час вирішення різноманітних завдань [2, с. 7–8].

На думку В. Поліщук, компетентність – це не тільки наявність знань і досвіду, а й уміння правильно ними розпоряджатися в професійній діяльності. Компетентність передбачає індивідуальний стиль професійної діяльності, інноваційний творчий підхід, розвинену соціально-педагогічну рефлексію, здійснення авторських пошуків [3, с. 325].

Г. Селевко під компетентністю розуміє «інтегральну якість особистості, що виявляється в загальній здатності та готовності до діяльності, яка базується на знаннях і досвіді, здобутих у процесі навчання і соціалізації й орієнтованих на самостійну й успішну участь у діяльності» [4, с. 139].

У працях А. Хуторського зазначено, що компетентність – це «оволодіння людиною відповідною компетенцією, що передбачає її особистісне ставлення до неї і предмета діяльності» [5, с. 135].

О. Субіна дає таке визначення поняття «компетентність», як «набуті особою в процесі освіти морально-етичні цінності, знання, уміння та навички, які за наявності дієвої мотивації дозволяють їй ефективно виконувати свої соціальні й професійні функції» [6, с. 33].

Ми поділяємо думку Ю. Татура та вважаємо, що компетентність – це інтегральна властивість особистості, що характеризує її прагнення і здатність реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної діяльності в певній професії (галузі) [7, с. 6]. Тому розглянемо поняття компетентність із точки зору професійної та соціальної компетентності майбутніх педагогів.

У цьому сенсі компетентність – це готовність на професійному рівні виконувати свої посадові та фахові обов'язки відповідно до сучасних теоретичних надбань і кращого досвіду, наближених до світових вимог і стандартів. Тут компетентність є поєднанням науково-теоретичних знань із практичною діяльністю конкретної людини, що дає змогу постійно забезпечувати високий кінцевий результат [8, с. 55].

Суттєве значення у формуванні соціально-професійної компетентності фахівця та педагога належить правовому вихованню. Педагог має бути зразком точного і неухильного виконання норм законів та обов'язків. Ми згодні з думкою, що «забезпечити правовиховну роботу може тільки людина, яка добре обізнана з основними положеннями юридичної науки, знає методики навчання правовим знанням, формування у студентів правової свідомості, вироблення навичок і вмінь правомірної поведінки. Навички і звички дотримуватися норм законів і моралі – це закономірний результат свідомого ставлення до виконання своїх обов'язків, дотримання правових та інших соціальних норм» [9, с. 127].

О. Московчук визначає професійну компетентність як «здатність працівника кваліфіковано виконувати означені види роботи в межах конкретної

професії; досягати високих якісних та кількісних результатів праці на основі особистих знань, умінь та навичок» [1, с. 31].

Таким чином, щоб бути конкурентоздатним фахівцем, необхідно не лише досконало володіти профільними фаховими компетентностями, а й уміти ефективно реалізувати соціальні дії, виконувати свої соціальні функції, забезпечувати нормальні соціальні стосунки, дотримуватися норм соціальної поведінки, тобто бути соціально орієнтованою особистістю.

Розглянемо та проаналізуємо зміст поняття «соціальна компетентність» у зарубіжних і вітчизняних дослідженнях. У зарубіжній науковій літературі представлено значну кількість визначень поняття «соціальна компетентність», схарактеризуємо найбільш ґрунтовні з них.

Польський учений Дж. Борковський (J. Borowski) стверджує, що формування соціальної компетентності визначає якість існування людства, а соціальна компетентність – це необхідна властивість особистості, що забезпечує взаємозв'язок людини зі світом» [10, с. 6].

Німецький дослідник К. Бірман (K. Bierman) розглядає соціальну компетентність як здатність особистості до координації дій міжособистісної взаємодії, до організації соціальної поведінки в різних соціальних умовах і ситуаціях відповідно до своїх потреб та соціальних законів і моральності [11, с. 141]. Британський учений У. Каннінг (U. Kanning) розглядає соціальну компетентність як «сукупність знань, умінь та навичок, що визначають якість соціальної поведінки людини» [12, с. 155].

Таким чином, соціальна компетентність у дослідженнях зазначених зарубіжних авторів розглядається як сукупність певних знань, умінь і навичок, які сприяють швидкій соціалізації людини в соціумі, створенню ефективної міжособистісної взаємодії в різних соціальних умовах і ситуаціях.

Зміст «соціальної компетентності», згідно з думкою І. Коваленко, доповнюється принципом взаємопроникнення культури і соціальності, який стверджує наявність цих двох вимірів у будь-якій людській спільноті, постійний їх взаємозв'язок і взаємовплив, проте жоден із них не зводиться до іншого і не виводиться з нього. На її думку: «Принцип антропосоціетальної відповідності означає сумісність особисто-поведінкових характеристик людини як члена даного суспільства та соціетальних характеристик цього суспільства (як єдності культури і соціальності). Так, наприклад, у традиціоналістських суспільствах характеристики людини повинні відповідати ustalеним соціетальним структурам, які обмежують простір для ініціатив суб'єктів, що порушують традиції; у ліберальному ж суспільстві пріоритет віддається свободі і відповідальності людей, які намагаються змінити установлені структури таким чином, щоб вони відповідали зростаючим потребам

і здатностям індивідів та їх колективів, відкривали простір цілераціональним інноваціям» [13, с. 80].

Соціальну компетентність особистості В. Шахрай визначає як якісний ступінь її соціалізованості, цілісне інтегративне особистісне утворення, сукупність конкретних якостей, здібностей, соціальних знань, умінь, цінностей, що забезпечують інтеграцію людини в суспільстві та окремих групах на основі продуктивного виконання нею різних соціальних ролей, ефективного вирішення проблемних соціальних ситуацій та її успішну самореалізацію. У структурі соціальної компетентності особистості автор виділяє три основні компоненти: соціально-рольовий, ціннісний і комунікативний [14, с. 115].

О. Московчук аргументує, що «важливим аспектом соціальної компетентності особистості виступає її діяльнісний характер, який передбачає готовність до мобілізації й оперативного застосування відповідних знань, умінь і навичок та виражається в досвіді соціально компетентної поведінки». Під соціально компетентною поведінкою автор розуміє «конструктивний спосіб взаємодії особистості з оточенням, здатність гнучко змінювати власну поведінку і продуктивно виконувати різні соціальні ролі, що забезпечуються прийняттям позицій, потреб інших людей і одночасним відстоюванням власних інтересів» [1, с. 43].

О. Варецька визначає соціальну компетентність «як узагальнювальне поняття для набору компетентностей, що передбачає знання соціально-економічного розвитку та функціонування суспільства в історичному аспекті, виявляється в діяльності особистості у різних її напрямках, зокрема соціально-економічному, інноваційному, громадському, правовому, політичному, предметному та інших на основі поєднання взаємовідповідних цінностей, ставлень, емоцій, практико- та соціально орієнтованих знань, умінь, поведінки тощо, що можна використати для активної дії» [15, с. 65].

Формування соціальної компетентності педагога відбувається безпосередньо з розвитком його професійної компетентності. О. Варецька вважає, що в професійній підготовці, формуванні соціальної компетентності важливим є налагодження взаємодії педагога із середовищем, реалізація соціально значущих проєктів, групової та індивідуальної проблемно-пошукової, інноваційної діяльності в умовах соціально-ціннісних стосунків та ін. [16].

Прикладом соціальних компетенцій (до них також належать так звані *soft skills* – «м'які навички», тобто особливі надпрофесійні якості особистості, які допомагають вирішувати питання міжособистісної взаємодії у професійній діяльності) можна назвати такі: критичне мислення (здобувач

освіти, а потім і професіонал, повинен завжди скептично ставитися до інформації); здатність до досліджень (пошук інформації, аргументація власної думки з опертям на факти та докази, уміння відкидати зайве); комунікативні навички; навички роботи в команді; патріотичні погляди [17, с. 45–46; 18, с. 339–340].

І. Сидорук дає таке визначення поняття «соціальна компетентність»: «інтегративна характеристика особистості, сукупність мотивів діяльності, цінностей, настановлень та особистісно професійних якостей і здібностей, соціальних знань, умінь, навичок, компетенцій та досвіду їх реалізації, які уможливають ефективну взаємодію майбутнього фахівця із соціумом, установлення контактів із суб'єктами й об'єктами професійної взаємодії» [19, с. 14].

Н. Борбич пов'язує соціальну компетентність майбутнього педагога зі здатністю планувати та реалізовувати процес особистісного і професійного самовдосконалення [20, с. 79–80].

Визначаючи поняття «соціальна компетентність вчителя», науковці виділяють соціальну компетентність як володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю і визначеними прийомами професійного спілкування, як соціальну відповідальність за результати професійної праці [8, с. 54–55].

Так, В. Ковальчук вважає, що соціально компетентна людина здатна приймати рішення стосовно себе і прагнути до розуміння власних почуттів і вимог; блокувати неприємні почуття і власну невпевненість; уявляти, як слід досягати мети найефективнішим чином; правильно розуміти бажання, очікування і вимоги інших людей, урахувати їхні права; уявляти, як з урахуванням конкретних обставин і часу поводитися, беручи до уваги інтереси інших людей і власні вимоги; усвідомлювати, що соціальна компетентність передбачає повагу до прав і обов'язків інших [8, с. 56].

Соціальні функції педагога конкретизуються в професійних функціях. Професійні функції педагога – це функції, що мають безпосереднє відношення до його педагогічної діяльності. Вони реалізуються у відносинах зі здобувачами загальної середньої та вищої освіти, а також із їх батьками, колегами (викладачами) і адміністрацією навчального закладу, управлінням освіти, іншими освітніми закладами та представниками громадськості.

Коротка характеристика професійних функцій педагога в різних видах педагогічної діяльності може бути представлена таким чином: навчальна функція (є основною); виховна функція (є постійною за часом, неперервною як процес і найбільш широкою за охопленням); комунікативна функція

(у процесі спілкування педагог впливає на вихованців, координує свої дії з діями колег, батьків учнів, веде всю освітню роботу); організаторська функція (дії різного характеру, педагог має знайти місце кожному учаснику педагогічної взаємодії, щоб його здібності проявилися найкращим чином); коригувальна функція (пов'язана з тим, що педагог постійно відстежує, діагностує перебіг освітнього процесу, оцінює проміжні результати); інноваційна функція (є одним із неодмінних компонентів педагогічної діяльності; інноваційна діяльність – творчий, дослідницький вид педагогічної діяльності, завдяки якому розвивається педагогічна наука) [6, с. 69–70].

Варто зазначити, що професійні функції педагога можуть розглядатися окремо лише умовно, насправді ж вони взаємопов'язані. Так, виховна функція є окремим проявом навчальної, комунікативна обслуговує всі інші функції, організаторська співвідноситься з усіма попередніми, а коригувальна функція є умовою успішності всієї навчально-виховної діяльності і, отже, пов'язана з відповідними функціями.

За О. Ісаєвою, соціальна компетентність педагога передбачає такі здібності: 1) визначати власне місце в житті суспільства, проєктувати стратегії свого життя з урахуванням інтересів і потреб різних соціальних груп, індивідумів відповідно до соціальних норм і правил; 2) продуктивно співпрацювати у групі та команді, виконувати різні ролі та функції в колективі, проявляти ініціативу, підтримувати і керувати власними взаєминами з іншими; 3) застосовувати технології трансформації та конструктивного розв'язання конфліктів, досягнення консенсусу, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання; 4) спільно визначати цілі діяльності, планувати, розробляти й реалізовувати соціальні проєкти та стратегії індивідуальних і колективних дій; 5) визначати мету комунікації, застосовувати ефективні стратегії спілкування, уміти емоційно налаштовуватися на спілкування з іншими [21].

Отже, одним із головних завдань суспільства та, зокрема, закладу вищої освіти є формування у майбутніх педагогів соціального досвіду, готовності до життя й роботи в новому, демократичному суспільстві, тому майбутній педагог повинен бути соціально компетентною особистістю.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що формування соціальної компетентності педагогів потребує особливої уваги з точки зору науки і, що найважливіше, практики. Для того щоб бути конкурентоздатним фахівцем, необхідно не лише досконало володіти профільними фаховими компетентностями, а й уміти ефективно реалізовувати соціальні дії, виконувати свої соціальні функції, забезпечувати нормальні соціальні стосунки, дотримуватися норм соціальної поведінки, тобто бути соціально орієнтованою

особистістю. Соціальні функції педагога конкретизуються в професійних функціях, які реалізуються у відносинах з учасниками освітнього процесу, а також їх батьками, колегами (викладачами) і адміністрацією навчального закладу, іншими освітніми закладами, представниками керівних органів і громадськості.

Формування соціальної компетентності педагогів передбачає розробку та реалізацію системи заходів, які в гармонійному поєднанні дозволять забезпечити оптимальні умови вирішення питання вироблення вмінь і навичок, які перетворюють знання на потенційні здатності щодо забезпечення необхідних у педагогічній діяльності професійних функцій. Модель організації освітнього процесу майбутніх педагогів має дати можливість оволодіння ними системою загальноосвітніх і фахових знань, на основі яких розвиваються особливі здатності, які в кінцевому результаті формують соціально важливі якості сучасного педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Московчук О. С. Формування соціальної компетентності студентів вищих педагогічних навчальних закладів в умовах студентського самоврядування : дис. ... д-ра філос. наук. Вінниця, 2020. 330 с.
2. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Эксперимент и инновации в школе*. 2009. № 2. С. 7–14.
3. Поліщук В. А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти : дис. ... д-ра пед. наук. Тернопіль, 2006. 454 с.
4. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138–143.
5. Хуторской А. В., Хуторская Л. Н. Компетентность как дидактическое понятие: содержание, структура и модели конструирования. *Проектирование и организация самостоятельной работы студентов в контексте компетентностного подхода* : межвуз. сб. науч. тр. Тула, 2008. Вып. 1. С. 117–137.
6. Субіна О. О. Формування соціальної компетентності майбутніх викладачів гуманітарних спеціальностей в умовах магістратури : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2015. 248 с.
7. Татур Ю. Г. Компетентнісний підхід в описі результатів і проектуванні стандартів вищої професійної освіти. *Авторська розробка*. 2004. 16 с.
8. Ковальчук В. А. Соціальна компетентність вчителя: проблема визначення. *Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя*. Серія: психолого-педагогічні науки. 2002. № 4, ч. 1. С. 54–57.
9. Калиновський Ю. Ю., Аксьонова О. М. Правове виховання у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 2 (16). С. 124–133.

10. Borkowski J. Podstawy Psychologii Społecznej. Warszawa : DomWyd. Elipsa, 2003. 325 p.
11. Bierman K. L. The Guilford series on social and emotional development. Peer rejection: Developmental processes and intervention strategies. New York, NY, US : Guilford Press, 2004. P. 139–145.
12. Kanning U. P. Soziale Kompetenz: Definition, Strukturen und Prozesse. *Zeitschrift für Psychologie*. № 210. P. 154–163.
13. Коваленко І. І. Соціокультурний підхід як методологічна засада дослідження правового виховання. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2009. № 2. С. 78–84.
14. Шахрай В. М. Проблеми соціальної компетентності молоді : монографія. Біла Церква : БНАУ, 2009. 115 с.
15. Варецька О. В. Теоретичні і методичні засади розвитку соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2015. 630 с.
16. Варецька О. В. Формування соціальної компетентності педагога засобами медіаосвіти. *Особистість у єдиному освітньому просторі* : зб. наук. тез III Міжнар. форуму, 26–29 квіт. 2012 р. Вип. № 1 (7). URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf2/Varecka.pdf (дата звернення: 30.07.2021).
17. Rudnik D. Lehrstuhl für Geistwissenschaften bei der McDonaldisierung der Hochschulausbildung. *Сучасні науково-технічні дослідження у контексті мовного простору (іноземними мовами)* : матеріали IX Регіон. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів, 23–24 квіт. 2020 р. Дніпро, 2020. С. 44–46.
18. Руднік Д. Г. Місце кафедри соціально-гуманітарного профілю в освітньому просторі аграрного ЗВО. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 років у статусі національного* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (2 берез. 2021 р.). Харків, 2021. С. 338–340.
19. Сидорук І. І. Теорія і методика формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Тернопіль, 2021. 39 с.
20. Борбич Н. Критерії та показники сформованості соціальної компетентності. *Молодь і ринок*. 2016. № 9. С. 79–83.
21. Ісаєва О. Розвиток соціальної компетенції педагогів. URL: <http://osvita.ua/school/method/1918/> (дата звернення: 30.07.2021).

REFERENCES

1. Moskovchuk, O. S. (2020). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti studentiv vyshchychk pedahohichnykh navchalnykh zakladiv v umovakh studentskoho samovriaduvannia. *Doctor's thesis*. Vinnytsia [in Ukrainian].

2. Zimnyaya, I. A. (2009). Klyucheveye kompetentsii – novaya paradigma rezultata obrazovaniya. *Ekspерiment i innovatsii v shkole – Experiment and innovation in school, issue 2, 7–14* [in Russian].
3. Polishchuk, V. A. (2006). Teoriia i metodyka profesiinoy pidhotovky sotsialnykh pedahohiv v umovakh neperervnoy osvity. *Doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
4. Selevko, H. (2004). Kompetentnosty i ykh klassyfykatsiya. *Narodnoe obrazovanye – Public education, issue 4, 138–143* [in Russian].
5. Hutorskoy, A. V., Hutorskaya, L. N. (2008). Kompetentnost kak didakticheskoe ponyatie: sodержanie, struktura i modeli konstruirovaniya. *Proektirovaniye i organizatsiya samostoyatelnoy raboty studentov v kontekste kompetentnostnogo pohoda : mezhvuzovskiy sbornik. nauchnykh trudov Tula, issue 1, 117–137* [in Russian].
6. Subina, O. O. (2015). Formuvannya sotsialnoi kompetentnosti maibutnykh vykladachiv humanitarnykh spetsialnostei v umovakh mahistratury. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Tatur, Yu.H. (2004). Kompetentnisnyi pidkhid v opysi rezultativ i proektuvanni standartiv vyshchoi profesiinoy osvity. *Avtorska rozrobka – Author's Development* [in Ukrainian].
8. Kovalchuk, V. A. (2002). Sotsialna kompetentnist vchytelia: problema vyznachennia. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykoly Hoholia – Scientific notes of Nizhyn State Pedagogical University named after Mykola Gogol, issue 4, 54–57* [in Ukrainian].
9. Kalynovskyi, Yu.Yu., Aksonova, O. M. (2013). Pravove vykhovannya u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy: problemy ta perspektyvy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Filozofii, filozofii prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of the National University «Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise». Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, issue 2 (16), 124–133* [in Ukrainian].
10. Borkowski, J. (2003). *Podstawy Psychologii Społecznej*. Warszawa: DomWyd. Elipsa [in English].
11. Bierman, K. L. (2004). The Guilford series on social and emotional development. Peer rejection: Developmental processes and intervention strategies. New York, NY, US: Guilford Press, 139–145 [in Polish].
12. Kanning, U. P. (2002). Soziale Kompetenz: Definition, Strukturen und Prozesse. *Zeitschrift für Psychologie, 210, 154–163* [in German].
13. Kovalenko, I. I. (2009). Sotsiokulturnyi pidkhid yak metodolohichna zasada doslidzhennia pravovoho vykhovannya. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii: Filozofii, filozofii prava, politolohiia, sotsiolohiia – Bulletin of the Legal Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise. Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, issue 2, 78–84* [in Ukrainian].
14. Shakhrai, V. M. (2009). Problemy sotsialnoi kompetentnosti molodi. Bila Tserkva: BNAU [in Ukrainian].

15. Varetska, O. V. (2015). Teoretychni i metodychni zasady rozvytku sotsialnoi kompetentnosti vchytelia pochatkovoї shkoly u systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
16. Varetska, O. V. (2012). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti pedahoha zasobamy mediaosvity. *Osobystist u yedynomu osvितnomu prostori – Personality in a Single Educational Space: proceedings of the Scientific and Practical Conference, issue 1 (7)*. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf2/Varecka.pdf [in Ukrainian].
17. Rudnik, D. (2020). Lehrstuhl für Geisteswissenschaften bei der McDonaldisierung der Hochschulausbildung. Suchasni naukovo-tehniczni doslidzhennia u konteksti movnoho prostoru (inozemnymy movamy): Proceedings of the IX Regional Scientific and Practical Conference of the Young Scientists and Students. Dnipro, 2020, 44–46 [in German].
18. Rudnik, D. G. (2021). Mistse kafedry socialno-humanitarnoho profilu v osvitniomu prostori ahrarnoho ZVO. Kharkivskiy natsionalniy universitet vnutrishnih sprav: 20 rokiv u statusi natsionalniho: Proceeding of the Intenational Scientific and Practical Conference. Kharkiv, 338–340 [in Ukrainian].
19. Sydoruk, I. I. (2021). Teoriia i metodyka formuvannia sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv u protsesi fakhovoi pidhotovky. *Extended abstract of doctor's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].
20. Borbych, N. (2016). Kryterii ta pokaznyky sformovanosti sotsialnoi kompetentnosti. *Molod i rynek – Youth and market, issue 9*, 79–83 [in Ukrainian].
21. Isaeva, O. Rozvytok sotsialnoi kompetentsii pedahohiv. URL <http://osvita.ua/school/method/1918/> [in Ukrainian].

Финин Георгий Иванович, доктор философских наук, доцент, заведующий кафедрой истории и общественно-экономических дисциплин, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

В статье обоснована важность формирования социальной компетентности педагогов. Выяснено, что современному обществу нужны специалисты, которые умеют социализироваться в скоротечный социум, люди творческие, активные, конкурентоспособные, компетентные, способные к изменениям, с гибким критическим мышлением, способные осуществлять социально-педагогическое сопровождение социализации, формировать ключевые и предметные компетентности соискателей общего среднего образования и высшего образования.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, социальная компетентность, педагог, формирование социальной компетентности.

Finin Heorgii Ivanovich, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of History and Socio-Economic Disciplines Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine

FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE OF TEACHING STAFF IN THE MODERN EDUCATIONAL SPACE

The article substantiates the importance of forming the social competence of teachers. It was found that modern society needs specialists who know how to socialize in a fleeting society, people who are creative, active, competitive, competent, capable of change, with flexible critical thinking, to provide socio-pedagogical support of socialization, to form key and subject competencies of general secondary and higher education students.

Keywords: competence, professional competence, social competence, teacher, formation of social competence.

